

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Sosyal Bilgiler Öğretiminde Gezilerden Yararlanma¹

Ramazan Yıldırım²

*Kütahya KUTSO Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi,
Orcid id: 0000-0001-5727-5134*

Şaban Ortak

*Afyon Kocatepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı,
Orcid id: 0000-0001-9180-0158*

ÖZ

Bu çalışmada, sosyal bilgiler dersinin “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanı kazanımlarıyla ilişkili olarak düzenlenen geziler ile ilgili ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin görüşleri alınmış ve böylece gezilerin sosyal bilgiler öğretimindeki katkısı ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Araştırma nitel durum çalışması olup veriler görüşme ve doküman inceleme teknikleri kullanılarak toplanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, Kütahya-Merkez ilçedeki bir ortaokulun 6.sınıfına devam eden 28 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada, öğrencilerle sosyal bilgiler dersi “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanındaki kazanımlarla ilişkilendirme yapılarak gerçek dünya bağlamlarına geziler düzenlenmiştir. Öğrencilerden gezilerdeki gözlemlerini günlüklerine yansıtılmaları istenmiştir. Ayrıca ünite bitiminde tüm öğrencilerle yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Araştırmanın verileri içerik analizi ile çözümlenmiştir. Sürecin sonunda dersin kazanımlarıyla ilişkili olarak düzenlenen gezilerin, öğrencilere okul ile gerçek yaşam arasında bağ kurmalarına olanak tanıdığı görülmüştür. Öğrencilerin, geziler sayesinde okul öğrenmelerinin gerçek dünya bağlamındaki karşılıklarını görme imkânı buldukları, uzman kişiler ile bir araya gelerek birincil kaynaklardan bilgi edinme fırsatı yakaladıkları ve böylece sınıf ortamında elde edemeyecekleri bilgi, beceri ve deneyimleri geziler sırasında gerçek dünya bağlamlarında edinme imkânı buldukları anlaşılmıştır. Bu doğrultuda, eğitimcilere ders kazanımlarıyla ilişkilendirmeler yaparak uygunluk, ekonomiklik ve öğrenci faydası göz önüne alınmak suretiyle geziler düzenlemeleri tavsiye edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Sosyal bilgiler eğitimi, okul dışı faaliyet, gezi ve gözlem.

Benefiting from Excursions in Social Studies Teaching

ABSTRACT

In this research, the opinions of the 6th grade students about the excursions organized in relation to the achievements of the social studies course were taken and thus the contribution of the excursions in the social studies teaching was tried to be revealed. The research is a qualitative study and the data were collected using interview and document analysis techniques. The study group of the research consisted of 28 students attending the 6th grade of a secondary school in the central district of Kütahya. In the research, while the subjects in the social studies lesson "Production, Distribution and Consumption" were taught with the students in the study group, trips were organized to real world contexts by making associations with the achievements in the unit. Students were asked to reflect their observations during the trips in their diaries. In addition, semi-structured interviews were conducted with all students at the end of the unit. The data were analyzed by content analysis. At the end of the process, it was seen that the trips organized in relation to the learning outcomes of the course allowed students to establish a connection between school and real life. Thanks to the field trips, the students had the opportunity to see the real-world counterparts of their school learning. The trips brought students together with experts and enabled students to

¹ Bu çalışma, birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında yürüttüğü ve Afyon Kocatepe Üniversitesi Bilimsel Proje Araştırmaları Koordinasyon Birimi tarafından desteklenen (Proje No: 17.SOS.BİL.19) doktora tezinden üretilmiştir. Çalışma III. Uluslararası Coğrafya Eğitimi Kongresi'nde özet bildiri olarak sunulmuştur.

² **Sorumlu Yazar:** Dr., Ramazan Yıldırım, E-mail: rmznyldrm@gmail.com

obtain information from primary sources. Students gained knowledge, skills and experiences that they could not obtain in the classroom environment in real-world contexts during the trips. At the end of the study, it was recommended that the educators organize trips by making associations with the course outcomes, taking into account convenience, affordability and student benefit.

Keywords: Social studies education, extracurricular activity, excursion-observation.

Giriş

Birey, insanların oluşturduğu sosyal çevre ile insan dışındaki varlıkların oluşturduğu fiziki çevrede yaşamını sürdürür. Bireyin eğitiminde ve gelişimde bu iki çevrenin etkisi önemlidir. Dewey'e göre öğrenme, bireyin çevresi ile etkileşimi sonucu ortaya çıkan hareketli bir süreçtir (Binbaşıoğlu, 1992, s. 235). Çünkü yaşanan çevre, uygulanabilir çözümleri henüz bilinmeyen, yenilikçi ve yaratıcı bireyler tarafından çözülmesi gereken birçok problem barındırmaktadır (Laur, 2013, s. 13). Çevrelerinde görülen bir probleme çözüm üretebilen bireyler, gelecekte karşılaşacakları muhtemel problemlerin çözümü için gerekli olan gerçek yaşam becerilerini kazanmış olurlar. Problemin çözümü ile meşgul olurlarken; araştırma, kaynak tarama, keşfetme, bilgiyi kullanma, iletişim, iş birliği, sorumluluk alma, soru sorma, tartışma, gözlem yapma gibi birçok beceriyi kullanma imkânı bulurlar (Tokcan, 2015, s. 29). Bu nedenle bireylerin, fiziksel ve sosyal çevrelerini iyi tanımaları gerekir.

Öğrencilerin fiziksel ve sosyal çevreleri ile etkileşim halinde bulunmasının önemine, Türkiye'nin eğitim hedeflerinin açıklandığı Millî Eğitim Bakanlığı 2023 Eğitim Vizyonu belgesinde de yer verilmiştir. Belgede, öğrencilerin kendi bölgelerinin üretim, kültür, sanat ve coğrafi kapasitesini keşfetmesine; bitki ve hayvan türlerini, yöresel yemeklerini, oyunlarını ve folklorunu tanımasına derslerle bütünleşik veya ders dışı etkinlik olarak ağırlık verilmesi temel eğitimin geliştirilmesindeki yenilikçi uygulamalar arasında sayılmıştır (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018a, s. 88). Sosyal bilgiler dersi hem fiziksel hem de toplumsal çevre ile ilişkili zengin bir müfredata sahip olması nedeniyle bu türden etkinlikler düzenlemek için uygun bir içeriğe sahiptir.

Sosyal bilgiler, birey ile toplumsal yaşam arasında köprü vazifesi gören, bireyin toplumsallaşmasına katkı sağlayan bir derstir. Öğrencilerin gerçek yaşam durumları ve problemleri ile karşılaşmalarına imkân sağlamak, vatandaş ile kurumlar arasındaki ilişki ve işleyişin nasıl olduğuna dair örnekler sunmak (Kabapınar, 2015, s. 51), öğrencilere çevrelerindeki mekânsal sorunları analiz edebilme ve çözüm önerileri üretebilme becerisi kazandırmak (Meydan, 2014, s. 242) sosyal bilgiler dersinin önemli işlevlerindedir. Öğrencilerle birlikte düzenlenen alan gezileri, dersin bu işlevini yerine getirmesine yardımcı olan kullanışlı bir yöntemdir. Öğrenciler ile öğrenme amaçlı geziler gerçekleştirmek, sınıfın duvarlarının otantik (gerçek) tecrübeler için genişletilmesinin mükemmel bir yoludur. Bu türden geziler, sınıf içinde asla gerçekleştirilemeyecek bir biçimde kişisel gelişim için öğrencilere benzersiz fırsatlar sunar (Kottler & Gallavan, 2013, s. 150).

Alan gezileri sosyal bilgiler dersleriyle ilişkilendirildiğinde ilk olarak akla coğrafi ve tarihi mekânlara yapılan geziler gelmektedir. Ancak resmi ve özel kurumlara, çeşitli sivil toplum kuruluşları ve işletmelere düzenlenen alan gezileri, sosyal bilgiler dersinin içeriği ile kolaylıkla örtüşmektedir. Bu gezilerde öğrenciler, ziyaret ettikleri kurumun çalışma sisteminden işleyişine, tarihçesinden binanın fiziksel yapısına kadar birçok konuda bilgi edinme imkânı bulmaktadırlar (Açıkalm, 2018, s. 131). Ayrıca bu tür geziler öğrencilere, toplumsal yapının birimleri olan bu kurum ve kuruluşlarda yaşanan sorunlar, beklentiler, hizmetler gibi çeşitli durumlara tanıklık etme fırsatı sunmaktadır (Tuncel & Dolanbay, 2017, s. 356).

Okul dışına yapılan gezilerin önemi, sosyal bilgiler dersi öğretim programında da vurgulanmıştır. Programda, dersin öğretiminde okul dışı ortamlardan faydalanmaya önem verilmesi istenmiştir. Okulun yakın çevresinden (okul bahçesi gibi) pazar yerine, resmî dairelere, fabrikalara, sergilere, arkeolojik kazı alanlarına, atölyelere, müzelere ve tarihî

mekânlara (tarihî yapılar, anıtlar, müze-kentler, savaş alanları, sanal müze gezisi vb.) yönelik geziler düzenlenmesi, uygun konularda sözlü tarih ve yerel tarih çalışmaları yapılması önerilmiştir (MEB, 2018b, s. 10).

Alan yazında gezilerin öğretim amaçlı kullanımına ilişkin ilköğretim öğrencileriyle (Tortop, 2012; Atayeter & Tozkoparan, 2014; Bozdoğan, Okur, & Kasap, 2015; Göküş, 2020; Gökkaya & Yeşilbursa, 2009; Topçu & Atabey, 2017; Demirel & Özcan, 2020), ortaöğretim öğrencileriyle (Tortop & Özek, 2013; Duran, Aladağ, & Kaya, 3-5 Ekim 2019), yükseköğretim öğrencileriyle (Gögebakan, 2008; Balkan-Kıyıcı & Atabek-Yiğit, 2010; Özgen, 2011; Aytaç, 2014; Erol Şahin & Yeşilbursa, 2018; Doğan, Çiçek, & Saraç, 2018; Duman, 2020) ve öğretmenlerle (Güven, Gazel, & Sever, 2004; Gazel & Yıldırım, 2014; Atayeter & Tozkoparan, 2014; Tutkun, Aydın-Kılıç, Balcı, & Kök, 2019; Yavuz, 2019; Demirtaş & Akkocaoğlu-Çayır, 2021) yapılan birçok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalarda, gezilerin kalıcı öğrenme, motivasyon artırma, işbirliğini geliştirme gibi öğrenme sürecine doğrudan birçok katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu faydalarının yanında gezi maliyetlerinin karşılanması, bürokratik zorluklar, zaman yönetimi, disiplinsiz davranışlar ve geziler sırasında karşılaşılabilecek olası tehlikeler nedeniyle öğrenme sürecinde gezilerden tam anlamıyla yararlanılamadığı anlaşılmaktadır. Bu çalışma, kazanımlarla ilişkilendirilerek düzenlenen geziler sırasındaki öğrenci öğrenme ve deneyimlerine odaklanması açısından diğer çalışmalardan ayrılmakta ve bu yönüyle çalışmanın alanyazına katkı sunması beklenmektedir. Bu doğrultuda çalışmanın amacı; öğrenci, öğretmen ve araştırmacı görüşleri doğrultusunda alan gezilerinin sosyal bilgiler dersinin öğretimindeki katkısını ortaya çıkarmaktır.

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırma, nitel durum çalışması olarak desenlenmiştir. Nitel durum çalışmasının en belirgin özelliği bir ya da birkaç durumun derinlemesine araştırılmasıdır. Durum çalışmalarında bir duruma ilişkin etkenler, bütüncül bir yaklaşımla ele alınır ve bu etkenlerin ilgili durumla etkileşimlerine odaklanılır (Yıldırım & Şimşek, 2013, s. 83).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Kütahya Merkez ilçedeki bir ortaokulun sosyal bilgiler dersini aynı öğretmeninin okuttuğu 6.sınıflar arasından yansız olarak seçilen bir şubedeki 28 öğrenci oluşturmuştur. Şubedeki öğrencilerin 17'si kadın, 11'i erkektir.

Uygulama Aşaması

Araştırmada, çalışma grubundaki öğrencilerle, sosyal bilgiler dersi “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanındaki konular işlenirken üniteadaki kazanımlarla ilişkilendirme yapılarak gerçek dünya bağlamlarına geziler düzenlenmiştir. Ünite kazanımları, değerler ve beceriler Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda aşağıdaki gibi yer almıştır (MEB, 2018b, s. 21-22):

Bu öğrenme alanı işlenirken vatanseverlik, doğal çevreye karşı duyarlılık ve sorumluluk gibi değerlerle girişimcilik, yenilikçilik ve araştırma gibi becerilerin de öğrenciler tarafından edinilmesi sağlanmalıdır.

SB.6.5.1. Ülkemizin kaynaklarıyla ekonomik faaliyetlerini ilişkilendirir.

Kaynakların ülke ekonomisindeki yeri ve önemi tartışılır.

SB.6.5.2. Kaynakların bilinçsizce tüketilmesinin canlı yaşamına etkilerini analiz eder.

Yenilenebilir ve yenilenemeyen kaynakların önemi vurgulanır.

SB.6.5.3. Türkiye’nin coğrafi özelliklerini dikkate alarak yatırım ve pazarlama proje önerileri hazırlar.

SB.6.5.4. Vatandaşlık sorumluluğu ve ülke ekonomisine katkısı açısından vergi vermenin gereğini ve önemini savunur.

Kazanımlarla ilişkilendirilerek düzenlenen geziler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Geziler ve kazanımlar eşleştirmesi

Sıra	Geziler	Kazanım Kodu
1	Defterdarlık Gezisi	SB.6.5.4.
2	Tıbbi Bitkiler Araştırma Merkezi Gezisi	SB.6.5.1.
3	Güneş Enerji Santrali Gezisi	SB.6.5.2. - SB.6.5.3.
4	Büyükbaş Hayvan Çiftliği Gezisi	SB.6.5.1. - SB.6.5.3.
5	Fidan/Çiçek Satış ve Peyzaj İşletmesi Gezisi	SB.6.5.1.
6	Geri Dönüşüm Fabrikası Gezisi	SB.6.5.2. - SB.6.5.3.

Yapılan geziler için gerekli olan yasal prosedür izlenmiş ve bu doğrultuda ilgili kurumlardan izinler alınmıştır. Ayrıca gezilere öğrenci katılımı için gerekli onamlar velilerinden yazılı olarak alınmıştır. Geziler önceden belirlenen plan dâhilinde dört farklı zamanda yapılmıştır. Defterdarlık binası, okul binasına yakın olduğundan bu geziye öğrenciler ders saatleri içerisinde ve yaya olarak götürülmüştür. Diğer geziler, okul saatleri dışında yapılmış ve öğrenciler gezi yapılan mekânlara özel olarak ayarlanan minibüs ile seyahat etmişlerdir. Geziler sırasında öğrencilere ders öğretmeni ve araştırmacı eşlik etmiştir. Gezilere mazeret bildirenler dışındaki tüm öğrenciler katılmıştır. Öğrencilerden gezilerdeki gözlemlerini günlüklerine yansıtmaları istenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Veriler, yarı yapılandırılmış görüşme ve doküman incelemesi teknikleri kullanılarak toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, önceden belirlenmiş bir dizi soruların sorulmasını ve özel bazı konulara değinilmesini içermektedir. Bu sorular genellikle her katılımcıya sistematik ve tutarlı bir sırada sorulur. Fakat görüşmecilerin bunların dışına çıkma, planlanmamış sorular sorarak konunun değişik boyutlarını ortaya çıkarma, ifadelerin ve soruların sırasını görüşmenin akışına göre şekillendirme özgürlüğü vardır (Robson, 2015, s. 347; Berg & Lune, 2015, s. 136; Coşkun vd., 2017, s. 101). Yarı yapılandırılmış görüşme kapsamında öğrencilere yöneltilen sorular araştırmacılar tarafından belirlenmiş ve uzman görüşü alınarak kapsam geçerliği sağlanmaya çalışılmıştır.

Doküman kısaca bir olay ya da sürecin kaydı olarak tanımlanabilir. Bu tür kayıtlar birey ya da gruplar tarafından farklı şekillerde alınabilir (McCulloch, 2017, s. 345). Doküman incelemesi; gözlem ve görüşme gibi diğer veri toplama yöntemleriyle birlikte kullanıldığında verinin çeşitlendirilmesine katkı sağlar ve araştırmanın geçerliliğine önemli ölçüde artırır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 218). Bu çalışmada, öğrenciler tarafından uygulama aşamasında tutulan günlükler, araştırmada elde edilen verilerin çeşitlendirilmesi ve bulguların desteklenmesi amacıyla veri kaynakları içerisinde değerlendirilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Görüşmeler, okulun konferans salonunda yapılmış ve öğrenciler salona teker teker alınmışlardır. Görüşmeler öğrencilerin bilgisi dâhilinde ses kayıt cihazıyla kayda alınmıştır. Veri setinin transkripsiyonu sırasında öğrencilerin gerçek isimleri yerine kod isimler kullanılmıştır. Elde edilen transkriptler, görüşme yapılan öğrencilere okutularak kayıtların doğruluğu teyit ettirilmiştir. Böylece üye denetimi yapılarak görüşmelerin güvenilirliği artırılmaya çalışılmıştır. Veriler araştırmacılar ve alana ilişkin yetkinliğe sahip doktora eğitimi alan bir uzman tarafından ayrı ayrı kodlanmış, ortaya çıkan kodlara göre tema ve alt temalar oluşturulmuştur. Cansız-Aktaş’a göre (2015, s. 351), kayıt altına alınan konuşmaların yazıya geçirilmesi sonucu elde edilen sayfalarca verinin belirli kategoriler altında toplanması sürecinde aynı alanda çalışan farklı araştırmacıların yapacağı kodlamalardaki tutarlılık, araştırmanın güvenilirliği açısından önem arz etmektedir. Kodlayıcılar arasındaki uyum, değerlendiriciler arası güvenilirlik olarak tanımlanmaktadır ve ne kadar yüksekse kodlama

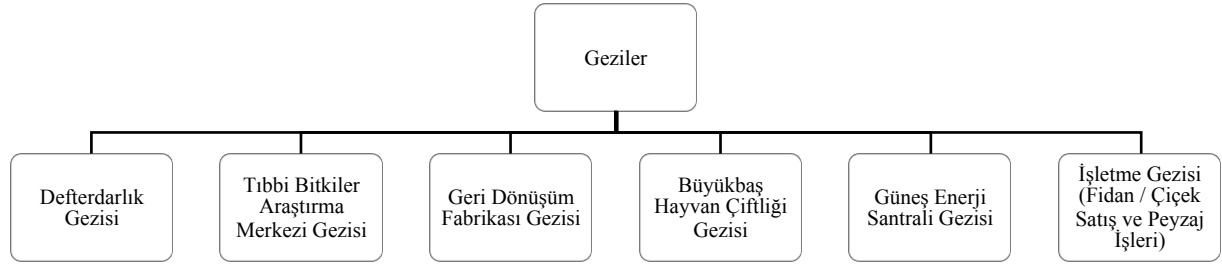
sisteminin o kadar işlediğini göstermektedir (Berg & Lune, 2015, s. 179). Yapılan kodlamalar üzerinde Miles ve Huberman'ın (1994, s. 64) güvenilirlik formülü kullanılarak güvenilirlik (uyuşum yüzdesi) 0.81 bulunmuştur.

Görüşme kayıtları ve günlükler analizleri yapılmak üzere transkripsiyon yöntemiyle yazılı metne dönüştürülmüştür. Transkriptler, içerik analizi ile çözümlenmiştir. İçerik analizi, metinlerden (veya diğer anlamlı konulardan) onların kullanım bağlamlarına kadar, yinelenebilir ve geçerli sonuçlar çıkarmada kullanılan bir araştırma tekniğidir (Krippendorff, 2010, s. 233). Veri analizinde ilk olarak, görüşmelerden elde edilen ham veriler, bilgisayar ortamına aktararak yazılı metne dönüştürülmüştür. Ardından yazılı metinlerin çıktıları alınmış, araştırmacı ve bir uzman tarafından ayrı ayrı okunmuştur. Böylece metinlerdeki kodlar ortaya çıkarılmaya ve anlamlı bölümler oluşturulmaya çalışılmıştır. Sonra elde edilen kodların ortak noktalarından yola çıkılarak taslak temalar, alt temalar ve kategoriler oluşturulmuştur. Son aşamada tema, alt tema ve kategoriler altında oluşan kodlar yorumlanmıştır. Katılımcılardan yapılan doğrudan alıntılar ile kodlar desteklenmiştir.

Bulgular

Çalışma kapsamında dersin kazanımlarıyla ilişkili olarak gerçek dünya bağlamlarına düzenlenen geziler temasına ilişkin ortaya çıkan alt temalar Şekil 1'de sunulmuştur.

Şekil 1. Geziler temasına ilişkin alt temalar

Geziler; defterdarlık gezisi, tıbbi bitkiler araştırma merkezi gezisi, geri dönüşüm fabrikası gezisi, büyükbaş hayvan çiftliği gezisi, güneş enerji santrali gezisi ve işletme gezisi (fidan/çiçek satış ve peyzaj işleri) olarak altı alt temada incelenmiştir (Şekil 1). Alt temalar ile ilgili ortaya çıkan kodlar, kodları destekleyen görüşler ve günlüklere yansımalar aşağıda detaylandırılmıştır.

1. Defterdarlık Gezisi Alt Temasına İlişkin Bulgular

Ders saatleri içerisinde gerçekleştirilen gezi sırasında öğrencilere defterdarlık binasında görevli iki kişi refakat etmiş, tüm birimler gezilerek öğrenciler bilgilendirilmiştir. Ayrıca Kütahya Defterdarı, öğrencileri toplantı salonunda kabul etmiştir. Öğrenciler gezi boyunca vergi ile ilgili merak ettikleri konularda yetkililere sorular yönelterek bilgi almışlardır. Gezi iki ders saati sürmüştür. Gezi ile ilgili ortaya çıkan kodlar Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Defterdarlık gezisine ilişkin kodlar

Sıra	Kodlar	Katılımcılar
1	Vergi Dairesi	Sultan, Suzan
2	Uzman Görüşü	Yasemin, Yunus
3	Vergi Vermenin Önemi	Ethem, Rana, Neriman, Eda

Kütahya Defterdarlık binasına yapılan gezi ile ilgili görüşler; vergi dairesi, uzman görüşü, vergi vermenin önemi olarak kodlanmıştır (Tablo 2). Görüşlerden defterdarlık binasına yapılan gezide öğrencilerin uzman kişilerden bilgi aldıkları, vergi vermenin önemini kavradıkları ve bazılarının ilk kez binayı ziyaret etme imkânı bulduğu anlaşılmaktadır. Bulguları destekleyen öğrenci görüşleri şöyledir:

(1) Vergi dairesi,

“Vergi dairesine gitmemiz orada vergi dairesinin müdürüyle konuşmamız beni heyecanlandırdı. Çünkü ilk defa böyle bir geziyle gördüm vergi dairesini” (Sultan, 26/04/2019 tarihli görüşme).

“Defterdarlık gezisinde verginin nasıl olduğunu, oranın nasıl bir yer olduğunu öğrendim” (Suzan, 29/05/2019 tarihli görüşme).

(2) *Uzman görüşü,*

“Gezide oradaki çalışan insanlar bize bilgiler verdi ve bu bilgiler gerçekten bizim çok ilgimizi çekti. Çok değişikti yani ben ilk defa oraya gitmişim çünkü” (Yasemin, 15/05/2019 tarihli görüşme).

“Çok fazla kat gezdik ve çok fazla bilgi aldık” (Yunus, 29/05/2019 tarihli görüşme).

(3) *Vergi vermenin önemi,*

“Orada işte vergi verirsek devletimizin bize yaptığı, işte yol yapar, hastane yapar, okul yapar, daha çok sağlık ocakları, otobüs durakları. Bir sürü devletin bize katkıda bulunabileceğini, sağladığını öğrendik” (Ethem, 15/05/2019 tarihli görüşme).

“Orada fişin, verginin önemini anlatmışlardı bize” (Rana, 15/05/2019 tarihli görüşme).

“Verginin verilmesinin gerektiğini, çok az kişinin verdiğini öğrendik” (Neriman, 22/05/2019 tarihli görüşme).

“Orada verginin önemini anladık. Vergi olursa her şey oluyor” (Eda, 22/05/2019 tarihli görüşme).

Öğrenciler, vergi dairesi gezisi hakkındaki görüşlerini günlüklerine de yansıtmışlardır.

Kurumda öğrencilerin güler yüzle karşılanması, çeşitli ikramların yapılması, öğrencilere hediyeler verilmesi ve en önemlisi de Kütahya defterdarının öğrencilerle birebir ilgilenmesi gezinin öğrenciler açısından olumlu yanları olarak görülmüştür. Aşağıda bazı öğrencilerin günlüklerinden örnekler sunulmuştur.

“Bu haftanın vergi haftası olduğunu öğrendik. Bir sonraki dersimizde defterdarlığa gittik. Orası cevaplandıramadığımız soruların cevabı olmuştu adeta. Orada çok eğlenmiştik. Benim için çok güzel bir gün olmuştu” (Sena, günlük, tarihsiz).

“Bugün vergi dairesini ziyaret ettik. Orada çok güler yüzlü insanlar vardı. Konumuz için çok güzel bilgiler öğrendik” (Kübra, günlük, tarihsiz).

“Orada merak ettiğimiz soruları sorduk. Mesela niçin vergi veririz? Vergi vermeyen insanlar ne gibi ceza alır... Bu gibi sorular. Arkadaşlarımla hem eğlendik. Hem de bilgi edindik” (Sultan, günlük, 01/03/2019).

“Bugün konumuzun şubesi olan defterdarlığa gittik orada çok eğlendik ve yorulduk. Sorular sorduk. Orda birçok merdiven vardı. Müdürün odasına girdik ve onunla sohbet ettik” (Nisa, günlük, tarihsiz).

“Sevgili günlük; bugün C... Hoca ve R... Hoca bizi Vergi Dairesine götürdü. Hem de vergi haftasında... Yeni bilgiler edindim. Fakat bir soru sormadım. Çünkü soru hazırlamamıştım. Bunun nedeni de vergi dairesine gitmemiz herkese sürpriz olmasıydı. C... Hoca'mız çok güzel projeler yapıyor” (Zeren, günlük, tarihsiz).

“Bugün çok güzel geçti. Sosyal dersinde hiç görmediğim bir yere gittik. Vergi dairesine. Orada bize çok güzel bilgiler verdiler. Çok iyi geçti. Karşılama olarak şeker verdiler devamında ise bir not defteri, silgi ve bir kurşun kalem verdiler. Gerçekten çok hoşuma gitti. Dediğim gibi bugün çok güzel geçti” (Rana, günlük, 01/03/2019).

“Kütahya Defterdarlığına gezi düzenleyeceğimiz için çok heyecanlıydım. Defterdarlık binasına gidince heyecanım bir kat daha arttı. Orada Maliye Müdürü ile görüştük. Benim için çok yararlı bir gezi oldu” (Yasemin, günlük, 01 Mart Cuma 2019).

“Bugün sosyal dersinde R... Hoca ve C... hoca ile hep birlikte okulumuzun aşağısındaki Maliye'ye gitmiştik çok güzel bir gündü. Bize hediyeler verilmişti. Not defteri, kalem, silgi. Bu hediyeleri saklayacağım” (Miray, günlük, tarihsiz).

“Bugün vergi dairesine gittik. Bizi çok sıcak karşıladılar hatta girişte şeker bile verdiler. Ben ve arkadaşım 2-3 tane şeker aldık, daha doğrusu herkes. Vergi Dairesi kaç kattı bilmiyorum ama biz tam 6. kata kadar çıktık bacaklarımız çok ağrıyordu herkes çok yorulmuştu. Bizi 6.kattan zemin kata kadar gezdiren gezdiren götürceklerdi. Bizi toplantı salonlarını gösterdiler ve hatta orda konuştuk ve bize hediye verdiler. Hediye kalem, silgi ve not defteri vardı. Hepsine de gerçekten çok ihtiyacım vardı sağ olun vergi dairesi. Fotoğraf çekindik, gezdik, gördük, eğlendik, öğrendik kısacası müthişti” (Beril, günlük, tarihsiz).

Ders öğretmeni ise özellikle bu tür etkinliklerde öğrencilerin seviyesine uygun, onların anlayabileceği düzeyde konuların anlatılabilmesi için ve toplumun bilinçlendirilmesi için kurumlarda öğretim birimleri oluşturulmasının bir ihtiyaç olduğunu belirtmiştir. Öğretmenin günlükündeki ifadeler şöyledir:

“Dışardan soğuk görünen bu kurumda şaşırtıcı şekilde güler yüzle karşılandık. Defterdar Bey çocuklara değer vererek onlarla görüştü. Güzel ve faydalıydı. Bazı konuları çocuklar algılamamış olabilir. Bu da kurumlarda öğrenim birimleri konusunu aklıma getirdi bir kez daha. Emin değilim onların işi de

olmayabilir ama kurumlar geliştirdikleri öğrenim birimleri ile bu gibi etkinlikler yürütüp toplumu bilinçlendirmeli... Sonuçta eğitim toplumsal bir hareket” (Öğretmen, günlük, tarihsiz).

2. Tıbbi Bitkiler Araştırma Merkezi Gezisi Alt Temasına İlişkin Bulgular

Belediyeye ait tıbbi bitkiler araştırma merkezi gezisinde öğrencilere kurumda çalışan iki kişi eşlik etmiştir. Öğrencilere öncelikle tüm seralar gezdirilmiş ve fide dikimi yaptırılmıştır. Ardından bina içerisinde yer alan Ar-Ge birimi tanıtılmış, sabun ve koku üretiminin aşamaları sırasıyla anlatılmıştır. Üretilen ürünlerden örnekler sunulmuştur. Gezi bitiminde öğrencilere Kütahya'nın endemik bitkilerini gösteren kitap hediye edilmiştir. Gezi ile ilgili ortaya çıkan kodlar Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Tıbbi bitkiler araştırma merkezi gezisine ilişkin kodlar

Sıra	Kodlar	Katılımcılar
1	Bitkileri Tanıma	Hacer Nur, Yasemin, Eray
2	Bitkilerin Yetiştirme Koşulları	Ethem, Kerim
3	Bitkilerin Faydaları ve Kullanım Alanları	Kübra, Sena, Eda, Suzan

Tıbbi bitkiler araştırma merkezi gezisi ile ilgili görüşler; bitkileri tanıma, bitkilerin yetiştirme koşulları, bitkilerin faydaları ve kullanım alanları olarak kodlanmıştır (Tablo 3). Öğrencilerin gezi boyunca çoğunlukla bölgede yetişen tıbbi ve aromatik bitkiler olmak üzere bitkilerin yetiştirme koşullarını, faydalarını, kullanım alanlarını ve bitkilerden elde edilen ürünleri öğrenme fırsatı buldukları öğrenci ifadelerinden anlaşılmaktadır. Bulguları destekleyen öğrenci görüşleri şöyledir:

(1) Bitkileri tanıma,

“Doğal bahçe gezisi yapmıştık. O çok dikkatimi çekti. Çünkü hem bitkileri severim hem de orada görmediğim bitkileri gördüm” (Hacer Nur, 15/05/2019 tarihli görüşme).

“Oradaki bitkiler falan böyle kokuları çok hoşuma gitti. Böyle değişik değişik bitkiler vardı” (Yasemin, 15/05/2019 tarihli görüşme).

“Orada mesela ne kadar bitkinin olduğunu, neler yetiştiğini Ege bölgesinde, onları gördük, tropik meyveleri gördük” (Eray, 29/05/2019 tarihli görüşme).

(2) Bitkilerin yetiştirme koşulları,

“Orada hangi tür bitkilerin yetiştiğini, bitkilerin ne zaman ve nasıl şartlar altında yetiştiğini ve onlardan bitkilerden neler yapıldığını, mesela kokulu sabun yapıyorlardı” (Ethem, 15/05/2019 tarihli görüşme).

“Çiçekler ile ilgili bilgi aldım. Burada yetişmeyenleri kapalı alanda sıcakta yetiştiklerini öğrendim. İşte o bitkilerden çay, yiyecek, içecek yaptıklarını biliyorum. Ve laboratuvarlarına falan girdik” (Kerim, 29/05/2019 tarihli görüşme).

(3) Bitkilerin faydaları ve kullanım alanları,

“Burada Kütahya'da yetişmeyen bitkiler bile, farklı yerlerde yetişenler bile serada yetiştirilebiliyor. Bunları inceledik. Ne tür sağlığa faydaları olur, nerelerde kullanılır, bunları öğrenmiş olduk uzman kişilerden” (Kübra, 26/04/2019 tarihli görüşme).

“Orada bitkileri gördük. Nerelerde kullanılıyor. Hangi yemeklerde kullanılıyor” (Sena, 03/05/2019 tarihli görüşme).

“Orada bitkilerin tıbbi olarak kullanıldığını, parfüm yapıldığını ve sabun olarak kullanıldığını öğrendik” (Eda, 22/05/2019 tarihli görüşme).

“Ben daha çok böyle şeylere meraklıyım böyle bitkiler olsun. Hele bunları sabun gibi şeylere dönüştürmeleri benim daha çok ilgimi çekti” (Suzan, 29/05/2019 tarihli görüşme).

Öğrenciler tıbbi bitkiler araştırma merkezi gezisinde geçirmiş oldukları deneyimleri günlüklerine de yansıtmışlardır. Günlüklerde yer alan ifadeler değerlendirildiğinde öğrencilerin bu geziden oldukça memnun ayrıldıklarını söylemek mümkündür. Günlüklere yansıyan görüşler şöyledir:

“Bugün botanik bahçeye gittik. Orada bitkiler ile ilgili bilgiler öğrendik. Seralara girdik. Fidan diktik. Can suyunu verdik. Can suyunun ne demek olduğunu öğrendik” (Kübra, günlük, tarihsiz).

“Bugün çok tıbbi bir gündü. Ayrıca çok da eğlenceliydi. C... ve R... Hoca ile Hekim Sinan Tıbbi ve Aromatik [Aromatik] Bitki Bahçesine gittik. Birçok bitkiyi ve özelliklerini tanıdık ve bitkileri diktik” (Nisa, günlük, tarihsiz).

“Bugün botanik bahçesine gittik. Orada ilaçlar, sabunlar ve kokular için kullanılan çiçekler vardı. Hepsi birbirinden güzeldi. Çok ta[da] güzel kokuyorlardı. Bize bazılarını tanıttılar. Çok güzeldi” (Hikmet, günlük, tarihsiz).

“Bugün botanik bahçeye gittik. Orada çeşit çeşit bitkiler vardı. Mesela muz, mandalina gibi. Sıcak sera diye bir yer vardı. O kadar sıcaktı ki sıcaktan bayılacaktım. Bu bitkilerin bazılarında sabun, krem,

kolonya gibi ürünler yapıyormuş. Bazı bitkilerin kokusunu kokladık. Çok güzel kokuyorlardı” (Rana, günlük, 08/03/2019).

“Kütahya Hekim Sinan Tıbbi ve Aromatik Bitki Bahçesi’ne gezi düzenleyeceğimiz için çok heyecanlıydım. Bahçeyi görünce heyecanım bir kat daha arttı. Orada görevliler ile konuştuk. Bir sürü sera gezdik ve lavanta fidanı diktik. Benim için çok heyecanlı, keyifli ve bilgi dolu bir gün oldu” (Yasemin, günlük, 8 Mart Cuma 2019).

“Sevgili günlük, bugün sosyal dersinde yine değişik etkinlikler yaptık. Ama ben en çok okul çıkışı yapacağımız gezi için heyecanlıydım. Okul bitince hoca bizi bir otobüse bindirdi. İlk gittiğimiz yer botanik bahçeydi. Orada değişik değişik, çeşit çeşit bitkiler vardı. Bize bazı bitkileri anlattılar. Ve bu çiçeklerden yaptıkları ürünleri nerede yaptıklarını...” (Beril, günlük, tarihsiz).

Ders öğretmeni, günlüğünde bu gezi nedeniyle öğrencilerin önemli öğrenmeler gerçekleştirdiklerini ifade etmiştir. Gezinin öğretmen günlüğüne yansımaları şöyledir:

“Geziler... Bu zamana kadar neden haberim yoktu dediğim bir deneyimdi. Hekim Sinan Botanik Bahçesi ve Aromatik Bitkiler Bahçesi... (ismi tam olarak bu da olmayabilir:) Çocuklar farklı bitkiler, yetiştirme şartları, seracılık, bitkiyi toprakla buluşturma gibi benim de kişisel olarak çok değer verdiğim öğrenmeler gerçekleştirdiler. Bitkilerden elde edilen ürünler ve onların pazarlanıyor olması gibi yerel çalışmalar, emekler beni çok etkiliyor. Her yerde her üretim noktasında bu gibi AR-GE çalışmaları görmek istiyorum” (Öğretmen, günlük, tarihsiz).

Araştırmacının günlüğünde, gezinin öğrencilerin bilgi ve deneyimlerini artırdığı, hoş vakit geçirmelerini sağladığı ve merkezde görevli kişilerin öğrencilere ilgisinin üst düzeyde olduğu ile ilgili ifadeler yer almıştır. Araştırmacı, günlüğüne gezi ile ilgili şu notları düşmüştür:

“Aromatik bitkiler bahçesinde mevsimsel olarak birçok bitki henüz yetişmemiştir. Ancak buna rağmen mevcut bitkiler öğrencilerin çok ilgisini çekti. Kapalı sera alanında Kütahya’da yetişmeyen bitkilerin uygun ortamı bulduğunda nasıl yetişebileceğini gördüler. Öğrenciler birer tane de kendileri bitki fidanı dikip can suyunu verdiler. Merkezde bitkilerden kolonya, sabun, parfüm gibi çeşitli ürünler yapıyormuş. Öğrenciler laboratuvarları gördüler. Nasıl yapıldığı ile ilgili bilgi aldılar. Çalışanların ilgisi ve öğrencileri bilgilendirme arzusu üst düzeydeydi. Kütahya’ya özgü endemik bitkileri tanıtan bir kitapçık dağıtıldı öğrencilere. Öğrenciler için faydalı bir gezi oldu. Bilgi ve deneyimlerinin arttığını düşünüyorum” (Araştırmacı, günlük, 08/03/2019).

3. Geri Dönüşüm Fabrikası Gezisi Alt Temasına İlişkin Bulgular

Kütahya Organize Sanayi bölgesinde yer alan işletmede, öğrencilere görevli iki kişi eşlik etmiştir. İşletme girişinde iş sağlığı ve güvenliği açısından dikkat edilmesi gereken hususlar ve alınması gereken tedbirler öğrencilere aktarılmıştır. Gerekli güvenlik tedbirleri alındıktan sonra üretim tesisine giriş yapılmış ve öğrencilere atık poşetlerin plastik boruya dönüşüm aşamaları ayrıntılı biçimde gösterilerek anlatılmıştır. Gezi ile ilgili ortaya çıkan kodlar Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4. Geri dönüşüm fabrikası gezisine ilişkin kodlar

Sıra	Kodlar	Katılımcılar
1	Fabrika Çalışma Koşulları	Neriman, Eray
2	Hammadde Olarak Atık Poşetler	Egemen, Ethem, Hikmet, Bahattin, Suzan
3	Geri Dönüşümün Önemi	Hacer Nur, Rana, Berna, Sultan

Geri dönüşüm fabrikası gezisine ilişkin görüşler; fabrika çalışma koşulları, hammadde olarak atık poşetler, geri dönüşümün önemi olarak kodlanmıştır (Tablo 4). Öğrencilerin gezide, atık poşetlerden plastik üretiminin aşamalarını izledikleri, fabrika çalışma koşullarını gözlemledikleri ve geri dönüşümün önemini kavradıkları anlaşılmaktadır. Bulguları destekleyen öğrenci görüşleri şöyledir:

(1) Fabrika çalışma koşulları,

“Plastik fabrikası kötü kokuyordu. Daha doğrusu plastik kokuyordu. Zaten maske taktılar bize çok hissetmedik. O inşaat, inşaat demeyeyim de bu yapma alanını gördüğümüzde oradaki kişiler de takmıyordu bunları. Çalışanlar da takmıyordu. Plastik fabrikasından da bu işçilerin çok zor şartlarda çalıştığını, bizler için şey yaptığını ve başka ülkelerden gelen çöplerin içinde telefonların olmasını, bayrakların olmasını falan gördüm” (Neriman, 22/05/2019 tarihli görüşme).

“Plastik Fabrikasında insanların nasıl zorlu şartlarda çalıştığını gördük. Ondandır nasıl geri dönüşüm yapılır. Hani plastikten onları gördük” (Eray, 29/05/2019 tarihli görüşme).

(2) Hammadde olarak atık poşetler,

“Bi poşetten o kadar şeyin olacağını bilmiyordum. Bi küçük mercimek tanesinden büyük bir boruya geleceğini hiç düşünmemiştim” (Egemen, 03/05/2019 tarihli görüşme).

“Plastik fabrikasında geri dönüşümü bize anlattılar. Önce işte çöpler geliyor. Ondan sonra annelerimiz, ablalarımız o çöpleri ayrıştırıyor. Ve çöpler hammadde haline gelip tekrardan üretime şey yapılıyordu. Bizim hatta çöplerimiz az geliyor. Dış ülkelerden dış ticaret yaparak bize çöp veriyorlar. Bu çöplerle biz hammadde üretilip satıyoruz” (Ethem, 15/05/2019 tarihli görüşme).

“Kullanmadığımız poşetleri orada toplayıp onlardan plastik boru yapıyorlardı. Damla borusu sayesinde bitkileri sulayabiliyorduk” (Hikmet, 15/05/2019 tarihli görüşme).

“O küçücük şeylerden poşet yapıldığını öğrendiğimde şaşırdım” (Bahattin, 15/05/2019 tarihli görüşme).

“Orada dikkatimi çeken şey hani plastikten o kadar şey yapılıyor ki, o kadar poşetten hani. O şey adı ne onun sulama şeylerinin yapılması sadece atık poşetlerden onun yapılması ilgimi çekti. Ve onları görmek çok güzeldi” (Suzan, 29/05/2019 tarihli görüşme).

(3) Geri dönüşümün önemi,

“Geri dönüşüm fabrikasına gittiğimizde geri dönüşümün daha basit bir şey olduğunu düşünüyordum ama geri dönüşüm çok kafa karıştırıcı bir şeymiş. Ama gene de yapılabilir bir şey. Çok eğlenceli bir şey” (Hacer Nur, 15/05/2019 tarihli görüşme).

“Orada boruların yapımını öğrendik. Geri dönüşümleri artırmamız lazım. Çöplerimizi yere atmayarak çöpleri geri dönüşüm kutularına o plastiklerimizi atarak bu firmalara yardımcı olacağımızı düşünüyorum” (Rana, 15/05/2019 tarihli görüşme).

“Biz o kadar çöp atıyormuşuz, haberimiz yokmuş. Plastikleri israf etmemek gibi bir ders alabiliriz” (Berna, 29/05/2019 tarihli görüşme).

“Orada başka ülkelerden gelen poşetler vardı. Değişik ülkelerdeki poşetleri görmüş oldum. Çünkü bizim burada poşetleri herkes dışarı atıyor. Ya da evlerinde kullanıyorlar. Bu yüzden diğer ülkelerden gelme ihtiyacı duyuluyor bence geri dönüşüm yapmak için” (Sultan, 26/04/2019 tarihli görüşme).

Öğrenciler geri dönüşüm fabrikası gezisi hakkındaki görüşlerini günlüklerine de yansıtmışlardır. Öğrenciler genel olarak kötü koku nedeniyle ortamdaki rahatsızlık duyduklarını, poşetlerin geri dönüşüm aşamasının ilgilerini çektiğini, geri dönüşüm konusunda ülke olarak yetersiz kaldığımızı günlüklerine yansıtmışlardır. Aşağıda bazı öğrencilerin günlüklerinden örnekler sunulmuştur.

“Bugün babamın çalıştığı yere yani b... plastiğe gittik. Orada plastiğin dönüşme aşamalarını gördük. Biraz kötü koksa da çok eğlendik ayrıca oradan birçok malzeme aldık. Biraz yorucu ama harika bir gündü” (Nisa, günlük, tarihsiz).

“Bugün poşetlerde plastik yapılan yere gittik orada çok fazla poşet vardı. Bu poşetler yıkanıp, kesilip eritilip mercimek kadar oluyor bunlar tekrar eritilip damla borusu halini alıyor bu sayede çöpler işe yarıyor ve çevremiz temizleniyor” (Hikmet, günlük, tarihsiz).

“B... plastik fabrikasına gittik. Orada plastik bir poşetin nasıl damla sulama borusuna dönüştüğünü öğrendim. Oraya gelen bazı poşetler, yabancı ülkelere idi. İçinde bir sürü telefon, Amerikan bayrağı, telefon, dolar gibi eşyalar bulmuşlar. Bize bilgi öğrettikleri için teşekkür ettik ve oradan ayrıldık” (Yasemin, günlük, 28 Mart Perşembe).

“Sevgili günlük, bugün “B... Plastik’e gittik. Orası çok kötü bir şekilde plastik kokuyordu, maske taktık. Fakat orada çalışan çok az kişide maske vardı. Güzel yolculuktu. Poşetlerden hortumun içindeki sert tabakanın yapıldığını anladık. Oradan birkaç malzeme olarak hediye aldık. Anı diye. Güzeldi” (Neriman, günlük, tarihsiz).

“Bugün gerçekten kötü bir gündü, sınıfça b... plastik fabrikasına gitmiştik. İndiğimizde öyle bir pis kokuyordu ki ama maske takmıştık gene kokusu geçmemişti ama olsun sonra alışıyorsun zaten kokusuna. Güzeldi” (Miray, günlük, tarihsiz).

“Sevgili günlük; bugün plastik fabrikasına gittik. Evet son günlerde çok fazla yere gidiyoruz biliyorum ama bu çok güzel. Plastik fabrikası koktuğu için bize maske verdiler. Ben bir türlü takamadım. İşe yarıyor ama bana o kadar da kötü kokmuyordu. Bize plastiğin nasıl olduğunu anlattılar ve bir çantanın içine kek, meyve suyu ve kitaptan oluşan şey verdiler orada anlatırken bazı şeylerden alabileceğimizi söylediler. Ben almıştım ve çantanın içine attım. En son fotoğraf çekilip gittik. Bu da harikaydı” (Beril, günlük, tarihsiz).

Gezinin öğrenciler açısından verimli geçtiği ve geri dönüşümün net bir şekilde kavrandığı araştırmacı günlüğüne yansımıştır. Ayrıca araştırmacı günlüğünde Türkiye’nin geri dönüşüm konusundaki yetersizliğinin öğrenciler tarafından gözlemlendiğini ifade etmiştir. Gezi ile ilgili araştırmacının günlüğünde yer alan notlar şöyledir:

“B... plastik fabrikası gezisi, öğrencilerin zihinlerinde geri dönüşüm kavramının somutlaştırılması açısından çok değerliydi. Görevliler çok ilgilidiler. Girişte öğrencilere maskeler dağıtıldı. Geri dönüşümün önemi hakkında bilgi verildi. Ardından sırasıyla bir poşetin sulama borusuna dönüşümünü öğrencilerimize göstererek anlattılar. Haliyle çöp ile uğraşıldığı için ortamda bir koku vardı. Çöp

ayıklama bölümünde genellikle bayanlar, boru imalat bölümünde ise erkekler çalışıyor. Kütahyalı bir yatırımcı tarafından açılmış fabrika. Kapasitesini artırmayı düşünüyorlarmış. Bir kez daha geri dönüşüm konusunda ne kadar geride olduğumuzu net olarak gördük. Hammadde olarak poşet atıklar kullanılıyor. Ve bu atıkların büyük çoğunluğu yurt dışından geliyormuş. Yetkili bize atıkların hangi ülkelerden geldiğini yığınların arasında tek tek gösterdi. Öğrencilerin çok ilgisini çekti çöp yığınları nedense. Fotoğraf çekenler, selfi yapanlar. Zaman zaman yurt dışından gelen çöplerin içerisinde para, cep telefonu, spor ayakkabı falan çıkıyormuş. Bir defasında 20'şerli banknotlar halinde 200 dolar çıkmış. Bunları işçilere dağıtıyormuş. Maalesef ülkemizde toplanan atıklar çok az olduğu gibi iyi ayrıştırılmadığını da orada öğrendik. Yani plastik atıklar içerisinde diğer atıklar da fazlaca yer alıyormuş. Çok uğraşıyoruz dediler. Bu iş için almamız gereken daha çok mesafe var. Bu mesajı öğrenciler net olarak anladılar. Tabi ki atık fabrikasında çalışan insanların çalışma koşullarının zorluğunu da gözlemlemiş olduk. Bu gezi ile birlikte eminim atıkları ayrıştırma konusunda daha dikkatli olacaklardır” (Araştırmacı, günlük, 28/03/2019).

4. Büyükbaş Hayvan Çiftliği Gezisi Alt Temasına İlişkin Bulgular

Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) tarafından verilen hibe ile oluşturulmuş çiftlikte öğrencilere işletmede görevli bir veteriner eşlik etmiştir. Çiftliğin tüm birimleri gezilmiş ve detaylı biçimde öğrencilere anlatılmıştır. Ayrıca veterinerlik mesleği ile ilgili öğrenciler bilgilendirilmiştir. Gezi ile ilgili ortaya çıkan kodlar Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. Büyükbaş Hayvan Çiftliği Gezisine İlişkin Kodlar

Sıra	Kodlar	Katılımcılar
1	Uzman Görüşü	Emir, Zehra
2	Büyükbaş Hayvanların Yetiştirme Koşulları	Ethem, Suzan, Miray, Tuana
3	Hayvancılık Yapılan Ortamın Özellikleri	Sena, Zeren, Yasemin, Eda, Ethem
4	Büyükbaş Hayvanlardan Yararlanma	Hikmet

Büyükbaş hayvan çiftliği gezisi ile ilgili görüşler; uzman görüşü, büyükbaş hayvanların yetiştirme koşulları, hayvancılık yapılan ortamın özellikleri, büyükbaş hayvanlardan yararlanma olarak kodlanmıştır (Tablo 5). Öğrencilerin gezi boyunca uzman kişilerden büyükbaş hayvan yetiştiriciliği hakkında bilgi aldıkları, hayvanların yetiştirme ortamını gözlemledikleri, veterinerlik mesleği ile ilgili bilgilendikleri görüşlerden anlaşılmaktadır. Bulguları destekleyen öğrenci görüşleri şöyledir:

(1) Uzman görüşü,

“Oradaki mesela uzman görüşlerini aldık. Veteriner görüşlerini aldık” (Emir, 26/04/2019 tarihli görüşme).

“Çok hoşuma gitti. Çok aklımda kaldı bilgiler. Çünkü ben veteriner olmayı çok istiyorum. Bir de orada hayvanlarla beraber olmak güzeldi. Çok tatlılardı. Sadece kötü kokuyor. Başka hiçbir sıkıntısı yoktu, güzeldi” (Zehra, 03/05/2019 tarihli görüşme).

(2) Büyükbaş hayvanların yetiştirme koşulları,

“Orada hayvanların ne yediğini. İşte hayvanların nasıl şartlar altında yaşadığını, işte yavrular küçük bir odada. İşte biraz böyle 2-3 günlükler küçük kendi kulübelerinde. Büyükler de normal ortamda şey yapıyorlar” (Ethem, 15/05/2019 tarihli görüşme).

“Orada da ineklerin nasıl yetiştiği, büyüme süreçlerini öğrenmiş olduk. Bu da bizim için değişik bir deneyim oldu” (Suzan, 29/05/2019 tarihli görüşme).

“Mesela o borulardan falan sütün taşınması, yani o buzağuları falan orada kendine ait yuvasının olması benim ilgimi çok çekmişti” (Tuana, 03/05/2019 tarihli görüşme).

(3) Hayvancılık yapılan ortamın özellikleri,

“Orası çok aklımda kaldı. Çok kötü koktuğu için. Ama çok tatlılardı. Ben böyle küçük hayvanları çok seviyorum. Yeni doğmuş şeyleri gördük. Çok tatlılardı” (Sena, 03/05/2019 tarihli görüşme).

“Orada makinalar vardı. Onlar dikkatimi çekti ve işte depoları falan vardı. Depolarda neler saklanabileceği falan onlar dikkatimi çekti. Kötü kokuyordu. Ama etkileyiciydi. Ben çok fazla inek görmemişim yani. Yılda iki kere falan köye gidiyorduk. Fakat orada böyle çok fazla inek vardı. Böyle çok değişik bir duyguydu” (Zeren, 15/05/2019 tarihli görüşme).

“Gerçekten çok eğlenmiştik. Özellikle böyle üstümüz çok güzel kokuyordu. Herkes mutluydu o gün. Çok eğlenceli bir gündü” (Yasemin, 15/05/2019 tarihli görüşme).

“Orada sanırım 6 tonluk bir süt tankı vardı. Orada bize ineklerin süt sağımının yapıldığı yer gösterildi. Gayet elektronik bir cihazdı. Teknolojik bir cihazla yapılıyordu” (Ethem, 15/05/2019 tarihli görüşme).

(4) Büyükbaş hayvanlardan yararlanma,

“Çiftlik gezisinde ineklerin çok işe yaradığını hem sütünden hem etinden hem dışkısından yararlandığımı öğrendim” (Hikmet, 15/05/2019 tarihli görüşme).

Öğrenciler büyükbaş hayvan çiftliği gezisi hakkındaki görüşlerini günlüklerine de yansıtılmışlardır. Kötü koku nedeniyle öğrencilerin ortamdaki rahatsızlık duydukları görülmektedir. Ancak gezinin öğrenciler için farklı bir deneyim olduğu da açıktır. Aşağıda bazı öğrencilerin günlüklerinden örnekler sunulmuştur.

“Orada büyükbaş hayvancılıkla uğraşan insanlardan yani uzmanlardan bilgi aldık. Orada 2 aylık inekler, 15 günlük inekler ve bugün doğan bir inek vardı. Ayağa kalkamıyordu” (Kübra, günlük, tarihsiz).

“Orada bizlere bot şeklinde galoş giydirdiler. Ve aşağı indiğimizde dışarı çok kötü kokuyordu burada buzağuları ve inekleri gördük en çok ilgimi çeken şey ise bugün doğmuş buzağılardı” (Tuana, günlük, 14/03/2019).

“Orada birçok inek vardı. Ayrıca orada bir veteriner varmış. Adını unuttum. Ama bize oradaki hayvanlar ile ilgili bilgiler verdi. Örneğin;

* İneklerin en fazla 16 yıl yaşadığını öğrendim.

* Buzalara doğduktan 2 ay sonra hiç süt yedirmiyorlarmış.

* İneklere yedirdikleri şeylerin için[de] pek çok şey varmış.

* Buzalar doğar doğmaz annesinden uzaklaştırıyorlarmış. Bunun nedeni annesinin yavrusuna zarar vermemesiymiş ve mikrop kapmamasıymiş.

Bide çok pis kokuyordu. Çok kötü midem bulandı... Bugünüm çok güzel geçti” (Zeren, günlük, tarihsiz).

“Bugün çiftliğe gittik orada çok fazla inek vardı çok tatlıydılar ama çok kötü kokuyorlardı açıkçası biraz iğrenmiştim. İnekler çok faydalı hayvanlar olduğunu öğrendim hem sütünden hem etinden ve gübresinden yararlanılıyormuş çok eşsizler” (Hikmet, günlük, tarihsiz).

“Bugün çıkışta ineklerin olduğu bir yere gittik. İnekler çok fazlaydı. 250-300 civarı inek varmış. Ve bu bi sürü ineğe sadece 4 kişi bakıyormuş. Çok şaşırıldı. Bu sabah doğan 2 ineği de gördük. Hayvan sanırım üşümüştü titriyordu. Hepimiz çok kötü kokuyorduk. İnekler genellikle saman ile besleniyorlarmış. İnekleri bölüm bölüm ayırmışlar. Mesela 15 gün sonra doğum yapacaklar, doğum yapmış, doğuma 1, 3, 6 ay kala gibi inekleri ayırmışlar. İnekleri sevmedim, biraz korktum çünkü. Ama arkadaşım Z... sanırım hepsine teker teker dokunmuş olabilir” (Rana, günlük, 14/03/2019).

“Yolculuk çok uzun sürdü çok heyecanlıydım. Önce girişte ayağımıza galoş giydik sonra inekleri gezmeye başladık. İnekler kendi aralarında gruplara ayrılıyor. Bütün inekleri gezdik, sonra bize biz gelmeden 2 saat önce doğmuş yavru buzağuları gösterdiler. İkiz doğmuşlardı ve çok tatlıydılar daha yürüyemiyorlardı bile. İneklerin sağıldığı bölüme gittik. Bize orada çalışan aynı zamanda orada veteriner olan M... abi ile konuştuk. Bize bi çok bilgi öğretti. Sonra yem ve saman atölyesine gittik. Orada bir sürü saman, yonca vardı” (Yasemin, günlük, 14 Mart Perşembe).

“Bugün berbat bir gündü. Sınıfça Ana Sultan köyüne gitmiştik. Berbattı. Neyse 250 tane inek gördüm. Yani daha önce de çok inek gördüm tabii olsun ama gerçekten çok berbat kokuyordu. Çooooooooook yorucu bir gündü” (Miray, günlük, tarihsiz).

“Möö! İneklerin yanına gittik. Sevgili günlük; Bugün çok çirkin kokular duydum. Çünkü bugün ineklerin yanına gittik. Bize ayaklarımız kokmasın diye galoş verdiler, gerçekten de acayip kokuyordu ama ben sonradan alıştım. Bize inekleri anlattılar. Onlarla ilgili bilgi verdiler. Bir sevi attım ama korktum ve bu yüzden sevemedim ama yine de onları sevmiş gibi hissettim. Çok güzeldi. Möö!” (Beril, günlük, tarihsiz).

Ders öğretmeni ise günlüğüne öğrencilerin tarım ve hayvancılık konusuna ne kadar uzak olduklarını, ortamdaki rahatsızlığı not olarak düşmüştür. Öğrencilerin gerçek dünya bağlamından uzaklaşmasında eğitim sistemindeki paydaşların sorumluluğuna dikkat çekmiştir. Öğretmen günlüğündeki ifadeler şöyledir:

“Çok ilgi çeken bir geziydi. Bu konuya oldukça hâkim olduğumu bilsem de çocukların bu ortama girmesi beni heyecanlandırdı. Çocukların tarım ve hayvancılığa bakışı çok uzak. Yani onlar bu sektörlerde yer alamamış gibi yaklaşıyorlar. Onları bu hale getirdiğimize inanmıyorum. Hayvanları iğrenç buluyor veya korkuyorlar. Tesis güzeldi, hibe programından destek almışlar. Çok anlamlı. Bir sürü insanın bundan haberi bile olduğunu sanmıyorum. Girişimcilik başka bir meziyet tabii. Bu tesisi ziyaretten sonra markaya ait sütleri kullanmaya başladım. Çok başarılı ve hijyenikti” (Öğretmen, günlük, tarihsiz).

5. Güneş Enerji Santrali Gezisi Alt Temasına İlişkin Bulgular

Belediyeye ait santral, belediye tarafından öğrencilere tanıtılmıştır. Ayrıca öğrenciler, yenilenebilir enerji kaynakları konusunda ders öğretmeni tarafından bilgilendirilmiştir. Gezi ile ilgili ortaya çıkan kodlar Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6. Güneş enerji santrali gezisine ilişkin kodlar

Sıra	Kodlar	Katılımcılar
1	Güneş Enerjisinden Yararlanma	Hacer Nur, Rana, Eda

Güneş enerji santrali gezisine ilişkin görüşler, güneş enerjisinden yararlanma ve güneş panelleri olarak kodlanmıştır (Tablo 6). Gezi boyunca öğrencilerin güneş enerjisi kullanmanın yararlarını öğrendikleri ve güneş panellerinin maliyeti, ömrü, konumlandırılması hakkında bilgi sahibi oldukları anlaşılmaktadır. Öğrencilerden bazıların görüşleri şöyledir:

(1) *Güneş enerjisinden yararlanma,*

“Güneş santraline gitmiştik. Oradaki santraller çok büyük olmasına rağmen uzaktan bakıldığında işe yaramaz bir şey gibi gözüküyor ama neler yaptığını düşünürsek bence çok mantıklı, çok önemli bir şey” (Hacer Nur, 15/05/2019 tarihli görüşme).

“Şehzadeler parkındaki güneş panellerine gittik. Elektriği fazla tüketmek yerine bu güneş panellerinden alıp daha etkili bir sonuç, yenilenebilir enerji kaynakları kullanmamız gerekiyor” (Rana, 15/05/2019 tarihli görüşme).

“Güneş enerjilerini toplayıp onu enerjiye çevirip kullanabiliyoruz. Bu bence önemli bir gelişme. Çünkü eninde sonunda bir gün enerji bitecek. Rüzgâr enerjisini ve güneş enerjisini kullanmak daha önemli” (Eda, 22/05/2019 tarihli görüşme).

(2) *Güneş panelleri,*

“Güneş panellerinin ömrünü, ne kadar faydası vardır öğrendik” (Kübra, 26/04/2019 tarihli görüşme).

“Güneş enerji santralinde güneş panellerinin ne tarafa doğru döndüğü, konumlandığı, kaç yılda bir camlarının değiştirildiği ve bunun bir güneş panelinin maliyetini öğrendik” (Ethem, 15/05/2019 tarihli görüşme).

Öğrenciler güneş enerji santrali gezisi hakkındaki görüşlerini günlüklerine de yansıtılmışlardır. Öğrencilerin gezi esnasında güneş enerjisinin faydaları, ömürleri, kullanmanın gerekliliği konusunda bilgilendikleri görülmektedir. Aşağıda bazı öğrencilerin günlüklerinden örnekler sunulmuştur.

“... güneş panellerini ziyaret ettik. Orada ömürlerini, faydalarını öğrendik” (Kübra, günlük, tarihsiz).

“... orda güneş panellerine baktık onları dokunmayı çok isterdim ama çarpılma tehlikesi olduğu için dokunamadım” (Zehra, günlük, Mart 2019 Cuma).

“Bu sosyal dersinde de biz enerjiyle alakalı yerlere gittik şehzadeler[Şehzadeler] parkındaki güneş panellerini gördük bence bu çok doğru çünkü bazı kaynaklar sınırlı olsa da güneş, rüzgâr gibi kaynaklar bitmediği için bu çok daha doğru olur” (Eda, Günlük, tarihsiz).

“... Ama en güzeli en sona kalmıştı; Şehzadeler Parkı. Orada güneş panellerine baktık ilk defa bir güneş paneline bu kadar yaklaşmıştım ama tehlikeli olduğu için o kadar da fazla yanına gitmedik” (Beril, günlük, tarihsiz).

6. İşletme Gezisi Alt Temasına İlişkin Bulgular

Fidan/çiçek satış ve peyzaj işleri yapan işletmede, işletme sahibi öğrencilere ağaç fidanlarını ve çiçek fidelerini tanıtmış, bir fidanın dikimini uygulamalı olarak göstermiştir. Gezi ile ilgili ortaya çıkan kodlar Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7. İşletme gezisine (fidan / çiçek satış ve peyzaj işleri) ilişkin kodlar

Sıra	Kodlar	Katılımcılar
1	Bölgeye Özgü Ağaç Türlerini Tanıma	Eray

İşletme (fidan/çiçek satışı ve peyzaj işleri) gezisine ilişkin görüşler bölgeye özgü ağaç türleri olarak kodlanmıştır (Tablo 7). Gezi ile ilgili görüş bildiren öğrencinin ifadeleri şöyledir:

(1) *Bölgeye özgü ağaç türlerini tanıma,*

“Orada amca anlatmıştı. Ege bölgesinde yetişen çamları, ondan sonra sadece Ege’de yetişen bir çam vardı. Adını şu an tam hatırlayamıyorum. Öyle işte bi şeyler vardı böyle. Çamların çeşitlerini gösterdi bize, Ege bölgesinde yetişen şeyleri” (Eray, 29/05/2019 tarihli görüşme).

Tartışma ve Sonuç

Ortaokul 6. Sınıf sosyal bilgiler dersi “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanı kapsamında, öğrencilerin gerçek dünya ile bağ kurmalarını sağlamak amacıyla düzenlenen gezilerin öğrenci kazanımları açısından oldukça verimli geçtiği gerek öğrenci görüşmelerine gerekse günlüklere yansıyan ifadelerden anlaşılmaktadır. Öğrenciler defterdarlık gezisinde, vergi kavramını ve vergi türlerini öğrenmişler, vergilerin ülke ekonomisi ve vatandaşlara sunulan hizmetler açısından önemini kavramışlar ve defterdarlık kurumunun işleyişini tanıma imkânı bulmuşlardır. Tıbbi bitkiler araştırma merkezi gezisinde, tıbbi ve aromatik bitkileri ve

endemik türleri tanımlar, bitkilerin yetiştirme koşulları ve üretim aşamalarını keşfetmişler, bitkilerin kullanım alanlarını ve bitkilerden elde edilen ürünleri öğrenme imkanı bulmuşlardır. Güneş enerji santrali gezisinde, yenilenebilir enerji kavramını, güneş enerji santralinin işleyişini, güneş enerjisinin ekonomik ve çevresel faydalarını öğrenmişlerdir. Ayrıca devletin yenilenebilir enerji kaynakları kullanımının artırılmasına yönelik verdiği teşvikler hakkında bilgi sahibi olmuşlardır. Büyükbaş hayvan çiftliği gezisinde, modern bir çiftliğin işleyişini gözlemlemişler, hayvansal ürünleri tanıma imkânı bulmuşlar, hayvancılık sektörünün ülke ekonomisine katkısını öğrenmişlerdir. Ayrıca çiftliğin teşvik kapsamında desteklenerek kurulması nedeniyle çiftçiyi destekleyen kurum ve kuruluşları tanıma imkânı bulmuşlardır. Çiftlikte görevli veterinerden ise bu mesleğin eğitim durumunu, iş imkânlarını ve alandaki çalışma koşullarını öğrenmişlerdir. Geri dönüşüm fabrikası gezisinde, plastik geri dönüşüm malzemelerinin ekonomiye kazandırılma sürecini gözlemlemişler, geri dönüşümün ülke ekonomisi ve doğal çevrenin korunması açısından önemini kavramışlardır. Ayrıca modern bir fabrikanın işleyişini keşfetmişler, yatırım ve pazarlama stratejilerini öğrenmişlerdir. İşletme gezisinde ağaç, meyve ve sebze fidelerini tanımlar, fidelerin yetiştirme koşullarını gözlemlemişler, bir ekonomik faaliyet olarak çiçekçilik ve peyzaj işçiliğini tanıma imkânı bulmuşlardır.

Yapılan bu çalışma ile alan gezilerinin sosyal bilgiler derslerinde öğrencilere otantik (gerçek) bağlamlar sunmak için kullanılacak güçlü bir yöntem olarak ortaya çıktığı görülmüştür. Süreç içerisinde dersin kazanımlarıyla ilişkili olarak düzenlenen geziler, öğrencilere okul ile gerçek yaşam arasında bağ kurmalarına olanak tanımıştır. Öğrenciler, geziler sayesinde okul öğrenmelerinin gerçek dünya bağlamındaki karşılıklarını görme imkânı bulmuşlardır. Geziler, öğrencileri uzman kişiler ile bir araya getirmiş ve öğrencilerin birincil kaynaklardan bilgi edinmelerini sağlamıştır. Öğrenciler sınıf ortamında elde edemeyeceği bilgi, beceri ve deneyimleri geziler sırasında gerçek dünya bağlamında kazanmışlardır. Geziler öğrencilere yaşadıkları çevreyi keşfetme fırsatı sunmuştur. Altın ve Demirtaş'a (2012, s. 514) göre, doğal çevre öğrenene birçok uyarıcı aracılığıyla disiplinler arası öğrenme olanakları sunmakta ve özellikle çocukların bilişsel, fiziksel ve duyuşsal gelişimine önemli katkılar sağlamaktadır.

Farklı eğitim kademeleri ve derslerde yapılan çalışmalarda, derslerde alan gezilerinin kullanımının olumlu katkılarını gösteren sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Örneğin Doğan, Çiçek ve Saraç (2018) fen bilimleri öğretmen adayları ile yürüttükleri çalışmada, alan gezilerinin bilgilerin kalıcılığı, günlük yaşamla ilişkilendirme, gözlem yapma, teorik bilgiyi pratiğe aktarma derse yönelik motivasyonu artırma ve psikomotor becerileri geliştirme gibi faydalar sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Tortop (2012) tarafından yapılan çalışmada, alan gezisine katılan üstün yetenekli öğrencilerin yenilenebilir enerji kaynakları konusunda bilgi düzeylerinde, enerji ve çevreye ilişkin son test puanlarında anlamlı bir artış olduğu görülmüştür. Ayrıca, öğrencilerin çok istekli bir şekilde etkinliklere katıldıkları ve özgün öneriler sundukları gözlenmiştir. Balkan-Kıyıcı ve Atabek-Yiğit (2010) tarafından yapılan çalışmada, öğretmen adayları teknik gezi uygulamasını birinci elden bilgi edinmeye fırsat vermesi, gözlem yapma olanağı sağlaması, kalıcı ve anlamlı öğrenmeye yardımcı olması, sosyal etkileşime fırsat tanınması yönünden faydalı bulmuşlardır. Idhartono ve Efendi (2016) tarafından yapılan çalışmada, gezi yönteminin orta düzeyde zihinsel engelli çocukların sosyal etkileşim becerilerine olumlu etkisi olduğu tespit edilmiştir. Bir başka çalışmada ise (Susiana, Masitoh & Mariono, 2018) alan gezilerinin anaokulu öğrencilerinin sosyal ve dilsel duygularının gelişimini önemli ölçüde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Öneriler

Geziler, eğitim öğretim faaliyetlerinin ayrılmaz bir parçası olarak görülmeli ve mutlaka ders kazanımlarıyla ilişkilendirilerek uygunluk, ekonomiklik, öğrenci faydası göz önüne alınarak ilgili alanlara düzenlenmelidir. Geziler ders kazanımları ile ilişkilendirilmediği

zaman sadece sosyal ve kültürel faaliyet olarak görülmekte, öğrencilerin gezilerden sağladığı fayda minimum seviyede kalmaktadır. Ders öğretmeni gezi düzenlenecek kurum, kuruluş ve alanlardaki ilgili kişiler ile önceden irtibata geçmeli; gezinin amacı, öğrenci seviyesi ve beklenen öğrenci faydaları hakkında bilgi vermelidir. Muhtemel riskler için alınması gereken tedbirler önceden belirlenmeli ve öğrencilere duyurulmalıdır. Öğrenciler mümkünse işi deneyimleyebilmelidir.

Çıkar Çatışması: Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

Yazar Katkı Beyanı: Yazarların her birinin araştırmaya katkısı %50'dir.

Araştırma Yayın Etiği: : Bu çalışmanın hazırlanma ve yazım sürecinde “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş olup; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.

KAYNAKÇA/REFERENCES

- Açıkalın, M. (2018). *Araştırmaya dayalı sosyal bilgiler öğretimi*. Yeni İnsan Yayınevi.
- Altın, B. N., & Demirtaş, S. (2012). Sosyal bilgiler dersinde sınıf dışı eğitim etkinlikleri. M. Safran (Dü.) içinde, *Sosyal bilgiler öğretimi* (s. 510-542). Pegem Akademi.
- Atayeter, Y., & Tozkoparan, U. (2014). Sosyal bilgiler öğretmenleri ve 6. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde gezi gözlem yönteminin uygulanmasına yönelik görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 3(5), 1-21.
- Aytaç, A. (2014). Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının eğitimlerinde gezi-gözlem metodunun yeri ve önemi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11-1(21), 55-69.
- Balkan-Kıyıcı, F., & Atabek-Yiğit, E. (2010). Sınıf duvarlarının ötesinde fen eğitimi: rüzgar santraline teknik gezi. *International Online Journal of Educational Sciences*, 2(1), 225-243.
- Berg, B. L., & Lune, H. (2015). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Eğitim Yayınevi.
- Binbaşıoğlu, C. (1992). *Eğitim Psikolojisi*. Kadioğlu Matbaası.
- Bozdoğan, A., Okur, A., & Kasap, G. (2015). Planlı bir alan gezisi için örnek uygulama: bir fabrikası gezisi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 1-12.
- Cansız-Aktaş, M. (2015). Nitel veri toplama araçları. M. Metin (Dü.) içinde, *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (s. 337-371). Pegem Akademi.
- Coşkun, R., Altunışık, R. ve Yıldırım, E. (2017). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri spss uygulamalı*. Sakarya Yayıncılık.
- Demirel, R., & Özcan, H. (2020). Ortaokul öğrencileri ile bir okul dışı öğrenme ortamına alan gezisi: tropikal kelebek bahçesi örneği. *İnformal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 120-144.
- Demirtaş, S., & Akkocaoğlu-Çayır, N. (2021). Sınıf öğretmenlerinin sınıf dışı eğitim etkinlikleri projesine yönelik deneyimleri üzerine bir araştırma. *Eğitim ve Bilim*, 46(208), 1-30. <https://doi.org/10.15390/EB.2021.9565>
- Doğan, Y., Çiçek, Ö., & Saraç, E. (2018). Fen bilimleri öğretmen adaylarının çevre bilimi dersi kapsamında gerçekleştirilen alan gezisi deneyimleri. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1), 104-120. <https://doi.org/10.17556/erziefd.346487>

- Duman, N. (2020). Volkan topoğrafyası konularının öğretiminde gezi-gözlem yönteminin öğrencilerin akademik başarısına etkisi. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 55(2), 710-724. <https://doi.org/10.15659/3.sektor-sosyal-ekonomi.20.04.1322>
- Duran, Y., Aladağ, C., & Kaya, B. (3-5 Ekim 2019). Ortaöğretim öğrencilerinin yakın çevrelerindeki bitkileri tanıma düzeylerine gezi-gözlem yönteminin etkisi: karma yöntem çalışmasına bir örnek. *II. Uluslararası Coğrafya Eğitim Kongresi (UCEK-2019)*, (s. 1598-1611). Eskişehir.
- Erol Şahin, A., & Yeşilbursa, C. (2018). Tarih bölümü öğrencilerinin alan gezileri ve müze ziyaretlerine ve müzede yapılan etkinliklere yönelik görüşleri. *Turkish History Education Journal*, 7(2), 557-577.
- Gazel, A., & Yıldırım, R. (2014). İlköğretim II. kademe sosyal bilgiler derslerinde gezi-gözlem yönteminin uygulanma durumunun incelenmesi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 7(2), 246-270.
- Göğebakan, Y. (2008). Sanat tarihi öğretiminde gösteri yöntemi ile gezi-gözlem yönteminin bilginin kalıcılığı açısından karşılaştırılması-(Eski Malatya ulu camii örneği). *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(2), 197-220.
- Gökkaya, A. K., & Yeşilbursa, C. C. (2009). Sosyal bilgiler öğretiminde tarihi yerlerin kullanımının akademik başarıya etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 483-506.
- Göküş, Ş. (2020). Din öğretiminde gezi-gözlem yöntemi ve bir uygulama örneği. *TYB Akademi*, 10(28), 115-144.
- Güven, A., Gazel, A. A., & Sever, R. (2004). Tarih öğretmenlerinin gezi-gözlem uygulamalarında karşılaştıkları sorunlar. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*(9), 225-235.
- Idhartono, A., & Efendi, M. (2016). The effect of field trip method toward the enhancement of social interaction ability of children with moderate mentally retarded. *Jurnal Penelitian dan Pengembangan Pendidikan Luar Biasa*, 3(1), 1-9. <http://dx.doi.org/10.17977/um029v3i12016p1-9>
- Kabapınar, Y. (2015). Sosyal bilgiler öğretim programlarında "okul dışı öğrenme"ye bakmak:'bize her yer sınıf, bize her yer öğrenme ortamı'. A. Şimşek, & S. Kaymakçı (Dü) içinde, *Okul dışı sosyal bilgiler öğretimi* (s. 43-74). Pegem Akademi.
- Kottler, E., & Gallavan, N. P. (2013). *Sosyal bilgiler öğretiminde başarının sırları*. Eğiten Kitap.
- Krippendorff, K. (2010). Content analysis. N. J. Salkind (Dü.) içinde, *Encyclopedia of research design* (s. 233-238). SAGE Publications.
- Laur, D. (2013). *Authentic learning experiences: A real-world approach to project-based learning*. Routledge.
- McCulloch, G. (2017). Dokümanter metotlar. J. Arthur, M. Waring, R. Coe, L. Hedges, (Edt.) içinde, *Eğitimde araştırma yöntemleri ve metodolojileri* (s. 345-355). Anı Yayıncılık.
- Meydan, A. (2014). Sosyal bilgiler öğretiminde gezi-gözlem ve doğa eğitimi. R. Turan, A. M. Sünbül, & H. Akdağ (Dü) içinde, *Sosyal bilgiler öğretiminde yeni yaklaşımlar-1* (s. 241-262). Pegem Akademi.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: an expanded sourcebook*. SAGE Publications.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018a). 2023 eğitim vizyonu. Ankara. <http://2023vizyonu.meb.gov.tr>
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018b). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (İlkokul ve ortaokul 4, 5, 6 ve 7.sınıflar. <https://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=354>
- Özgen, N. (2011). Fiziki coğrafya dersi öğretim metoduna farklı bir yaklaşım: gezi-gözlem destekli öğretim. *Marmara Coğrafya Dergisi*(23), 373-388.
- Robson, C. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Anı Yayıncılık.

- Susiana, D., Masitoh, S., & Mariono, A. (2018). The effect of field trip method on social emotional and language development in the kindergarten. *Proceedings of the 2nd International Conference on Education Innovation (ICEI 2018)*. <https://doi.org/10.2991/icei-18.2018.37>
- Tokcan, H. (2015). Okul dışı sosyal bilgiler öğretimi ve öğrenme teorileri. A. Şimşek, & S. Kaymakçı (Dü) içinde, *Okul dışı sosyal bilgiler öğretimi* (s. 15-42). Pegem Akademi.
- Topçu, M. S., & Atabey, N. (2017). Sosyobilimsel konu içerikli alan gezilerinin ilköğretim öğrencilerinin argümantasyon nitelikleri üzerine etkisi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 68-84. <https://doi.org/10.14686/buefad.263541>
- Tortop, H. S. (2012). Üstün yetenekli öğrencilerle yenilenebilir enerji kaynakları ile ilgili anlamlı alan gezisi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 181-196.
- Tortop, H. S., & Özek, N. (2013). Proje tabanlı öğrenmede anlamlı alan gezisi; güneş enerjisi ve kullanım alanları konusu. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44(44), 300-307.
- Tuncel, G., & Dolanbay, H. (2017). Sınıf dışı öğretim teknikleriyle sosyal bilgiler öğretimi. R. Sever, M. Aydın, & E. Koçoğlu (Dü) içinde, *Alternatif yaklaşımlarla sosyal bilgiler öğretimi* (s. 341-402). Pegem Akademi.
- Tutkun, C., Aydın-Kılıç, Z. N., Balcı, A., & Kök, M. (2019). Okul öncesi öğretmenlerinin alan gezisi etkinliğine yönelik görüşlerinin incelenmesi. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 14(20), 469-487. <https://doi.org/10.26466/opus.571498>
- Yavuz, M. (2019). Özel eğitim öğretmenlerinin gezigözlem yönetimini uygularken karşılaştıkları sorunları öğretmen görüşleri açısından değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(63), 892-903. <https://doi.org/10.17719/jisr.2019.3285>.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

Extended Summary

Purpose

In the 2023 Education Vision document of the Ministry of National Education, Turkey's educational goals are explained. In the document, it is recommended to give importance to the students to discover the production, culture, art and geographical capacity of their own region, to get to know plant and animal species, local dishes, games and folklore. In this context, it is recommended that teachers do extracurricular activities. Social studies course has a very suitable content for such activities. In this research, the opinions of the 6th grade students about the excursions organized in relation to the achievements of the social studies course were taken and thus the contribution of the excursions in the social studies teaching was tried to be revealed.

Method

The research is a qualitative study and the data were collected using interview and document analysis techniques. The study group of the research consisted of 28 students attending the 6th grade of a secondary school in the central district of Kütahya. In the research, while the subjects in the social studies lesson "Production, Distribution and Consumption" were taught with the students in the study group, trips were organized to real world contexts by making associations with the achievements in the unit. In this context, trips were made to six different areas, namely the Revenue Office building, the medicinal and aromatic plants research center, the solar power plant, the sapling / flower sales and landscaping business, the cattle farm and the recycling factory. Students were asked to reflect their observations during the trips in their diaries. In addition, semi-structured interviews were conducted with all students at the end of the unit. The interviews were recorded with a voice recorder within the knowledge of the students. The data were converted into written text by transcription method and analyzed by content analysis. During the transcription of the data

set, code names were used instead of the real names of the students. The transcripts obtained were read to the interviewed students and the accuracy of the recordings was confirmed by the students. Thus, the reliability of the interviews was tried to be increased by conducting member audits. The data were coded separately by the researcher and a doctoral specialist with competence in the field, and themes and sub-themes were created according to the codes that emerged. The reliability (percentage of agreement) on the coding was found to be 0.81.

Results

At the end of the process, it was seen that the trips organized in relation to the learning outcomes of the course allowed students to establish a connection between school and real life. Thanks to the field trips, the students had the opportunity to see the real-world counterparts of their school learning. The trips brought students together with experts and enabled students to obtain information from primary sources. Students gained knowledge, skills and experiences that they could not obtain in the classroom environment in real-world contexts during the trips. The trips offered students the opportunity to explore their environment.

Conclusion and implications

At the end of the study, it was recommended that the educators organize trips by making associations with the course outcomes, taking into account convenience, affordability and student benefit.